

A SZEMÉLY- ÉS VAGYONVÉDELMI, VALAMINT A MAGÁNNYOMOZÓI TEVÉKENYSÉG SZABÁLYOZÁSÁRÓL

Az Országgyűlés elé került a T/13634. számú törvényjavaslat, mely a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályait kívánja rendezni. A törvényjavaslat előzménye az Alkotmánybíróság 22/2004. határozata, amely mulasztásos alkotmánysértést állapított meg, mivel az Országgyűlés elmulasztotta a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényben a személy- és vagyonőri tevékenység körébe tartozó titoktartási kötelezettséget és az adatkezelési szabályokat meghatározni. **A Társaság a Szabadságjogokért üdvözli a törvényjavaslat elkészültét, és azt a tényt, hogy a jogalkotó az Alkotmánybíróság határozatának megfelelően igyekszik rendezni a kérdést. Jelen kiadványunkban a javaslat koncepcionális buktatóira és egyes részlet-szabályozási hiányosságokra hívjuk fel a figyelmet.**

A Javaslatról általában

Személy- és vagyonőrökkel (továbbiakban: vagyonőr) naponta kerülünk kapcsolatba a legkülönbözőbb helyeken. A vagyonőrök tevékenysége igen sok területre terjed ki, vagyonőrök figyelnek az egyes boltok, bevásárlóközpontok biztonságára, rendkívüli felelősséggel járó őrzési feladatokat látnak el gyógyszer- és veszélyesanyag raktárak, közüzemek mellett. Vagyonőri feladat egyes rendezvények biztosítása, de az értékszállítás, vagy személyek védelmét is a

köznelvben biztonsági őrnek nevezettek végzik. **Az imént felsorolt tevékenységek nagyban különböznek egymástól, folytatásuk esetenként különböző szakmai szabályok, más kockázatok merülnek fel, azonban ezt a javaslat egyáltalán nem veszi figyelembe. A javaslat nem differenciál a különböző feladatkörök ellátásához szükséges jogosítványok között sem. Könnyen belátható, hogy míg egy veszélyes üzemet vagy bankfiókot akár fegyverrel is őrizni kell, addig egy közértben például nehezen indokolható a fegyveres biztonsági őr alkalmazása. A javaslat egészen végigvonul a különbségtétel hiánya, így a vagyonőrök egyes intézkedései, adatkezelése során az adott élethelyzetek sajátosságaira tekintet nélkül teszi lehetővé az emberek magánszférájának korlátozását.**

Ugyan a javaslat 74. § 6. pontja megkülönbözteti a rögzítés nélküli, megfigyelési céllal üzemeltetett, avagy a hang- vagy képrögzítést is lehetővé tevő elektronikus megfigyelőrendszereket, de ez a megkülönböztetés a javaslat más szakaszaiban nem található meg, bár szükség lenne rá, hiszen a tisztán megfigyelésre használt rendszer és a rögzítést is lehetővé tevő változat eltérő adatvédelmi kérdéseket vet fel, és eltérő logikájú szabályozást igényel. A javaslat szintén nem különbözteti meg a vagyonvédelmet és a testi épség védelmét biztosító megfigyelést. A 30. § egyedül a vagyonőrzési feladatokat ellátó elektronikus megfigyelőrendszert szabályozza, míg a rendezvénybiztosítás körében elsőrangú szempont a személyek biztonsága, de erre külön szabályt nem ad a javaslat.

Sajnos a készülő jogszabály **nem tartalmaz a magánnyomozói tevékenységre vonatkozó meghatározást**, ennek pótlására feltétlenül szükség van.

A Javaslatról részletesen

(a paragrafusok számai a javaslat tagolását követik)

7. §

Nem indokolt, hogy a vagyonőri működési engedélyk és az igazolványok határozatlan ideig legyenek érvényesek. Az esetleg illetéktelen kezekbe kerülő igazolványok, melyek korlátlan ideig lennének használhatók, visszaélésekre adhatnak lehetőséget. Javasoljuk az engedélyk és az igazolványok érvényességi idejét 5 évre vagy egyéb határozott időre korlátozni.

Adatkezelés

22. §

Az (1) bekezdést – más foglalkozások titoktartási szabályaihoz hasonlóan – szükséges lenne úgy kiegészíteni, hogy **a vagyonőr titoktartási kötelezettsége legyen független a szerződéses jogviszony fennállásától, és a személy és vagyonőri működés megszűnése után is maradjon fenn.**

☞ A (2) bekezdésben lehetővé kellene tenni, hogy ne csak törvény, illetve saját adatait érintően a megbízó adhasson felmentést a titoktartási kötelezettség alól, hanem **a saját titkai tekintetében bármely érintett is megtehesse ezt.**

23. §

Az első bekezdést pontosítani szükséges akként, hogy **a szerződés szerinti felhasználási cél csak törvényben védett érdek** (tulajdon védelme, testi épség védelme stb...) lehet, és **a szerződés személyes adatok kezelését csak e célok megvalósításához elengedhetlenül szükséges mértékben és az információ önrendelkezési jog e cél elérésével arányos korlátozását írhatja elő.** Ellenkező esetben pusztán a megbízó és a vagyonőr között fennálló – akár jogsértő – szerződés alapot szolgáltathat a polgár jogainak indokolatlan korlátozására.

Igazolásra való felhívás

24. §

A Javaslat több helyen is szabályozza, hogy a vagyonőr jogosult az intézkedésében érintett személyt felhívni kilétének igazolására. Az érintett személy azzal, hogy kilétét felfedi, asszimétrikus információs helyzetbe kerül, hiszen ő maga semmit nem tud a vagyonőrrel. A rendőrségi törvény ezt a helyzetet akképpen kerüli el, hogy „*a rendőr az intézkedés befejezése után az intézkedés alá vont személy kérésére köteles az azonosító jelvényének számát közölni vagy szolgálati igazolványát felmutatni, a nevét és a szolgálati helyét megjelölni*”. Ennek a szabályozásnak a mintájára **szükséges lenne a törvényben rögzíteni, hogy a vagyonőr az intézkedéssel érintett személy kérésére köteles a kamarai igazolványt felmutatni, melyből kitűnik a vagyonőr neve, a vállalkozás neve, a kamara neve, melynek a vagyonőr tagja és a kamarai igazolvány száma.** Az illetékes kamarát pedig indokolt lenne kötelezni egy bárki számára ingyenesen hozzáférhető, állandóan frissített elektronikus adatbázis fenntartására, amelyből

egyértelműen kiderül, hogy az adott igazolványt felmutató vagyonőr érvényes igazolvánnyal rendelkezik-e, és a kamara mely szerve illetékes az esetleges bejelentések, panaszok fogadásására.

A 26. § általános jelleggel felhatalmazza a vagyonőrzési feladatokat ellátó személyt az őrzött területre belépő vagy ott tartózkodó harmadik személyeket kilétük igazolására, belépés céljának közlésére, továbbá csomagjuk bemutatására felhívja. (A javaslat ebben a körben egyedül a csomag és a jármű tartalmának bemutatására való felhívást köti külön feltételekhez, melyek a 28. §-ban kerültek felsorolásra.)

A 27. § (1) bekezdésében pedig az szerepel, hogy a **jelen törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén** van lehetőség az érintettet felhívni kilétének igazolására.

☞ **A fenti rendelkezések nem azonos tartalmúak,** annak ellenére, hogy azonos helyzetekre vonatkoznak. A Javaslat adós maradt annak meghatározásával, hogy mely feltételekhez kötött pl. az igazolásra való felszólítás. Álláspontunk szerint megkövetelhető, hogy e feltételeket a védett intézmény vagy védett vagyontárgyak jellegét figyelembe véve differenciáltan és pontosan meghatározzák. **Amennyiben a törvény a feltételeket nem tartalmazza, úgy az önkényes és zaklató, vagy akár diszkriminatív fellépést nem lehet megakadályozni, illetve számon kérni a vagyonőrökön.**

Az állampolgárok széles köre elsősorban a kereskedelmi és szolgáltató, a közönség számára nyitva álló üzletekben találkozik vagyonőrökkel, ugyanakkor ez az a terület, ahol véleményünk szerint teljesen indokolatlan feljogosítani az őrző-védőket arra, hogy akár minden belépőt felszólítsanak kilété igazolására vagy csomagja bemutatására. Megítélésünk szerint **ilyen esetben a vagyonőr csak akkor avatkozhat be, ha megalapozottan feltehető, hogy az érintett bűncselekményt vagy szabálysértést követett el.** Ezen a területen a megelőzés érdekében sem indokolt intézkedési lehetőséget biztosítani a vagyonőrnek, mivel ez arra adna módot, hogy pl. a vagyonőr a szerinte rosszul öltözött, és ezért gyanúsnak ítélt személyeket pusztán külsejük alapján szólítson fel kilétük igazolására, vagy csomagjuk tartalmának bemutatására.

☞ **A közbiztonságra különösen személyes eszközök** fogalmát szükséges lenne pontosítani vagy a 175/2003. (X. 28.) Korm. rendeletre utalással vagy a rendeltben szereplő meghatározás e törvényben való megismétlésével.

Szükséges lenne rögzíteni azt a tényt, hogy amikor a vagyonőr a területre belépő vagy ott tartózkodó személyt kilété igazolására felhív, akkor ennek érdekében **az illetőt nem tarthatja vissza, szabad mozgásában vagy személyes szabadságában semmilyen módon nem korlátozhatja, kivéve a tettenérés esetét.**

28. §

A jogsértő cselekmény megjelölés, melyet a Javaslat több helyen is használ, bizonytalan fogalom, helyette a bűncselekmény vagy szabálysértés meghatározást javasoljuk alkalmazni. A Javaslat egyértelműen lopás bűncselekmény és szabálysértés elkövetésére utal (jogsértő cselekményből származó olyan dolgot tart magánál, melynek őrzése a vagyonőrnek szerződésből fakadó kötelezettsége – 28. § (1) bek. a. pont), így csak értelmezési zavarhoz vezet, ha az általános jogsértő cselekmény fogalom kerül a normaszövegbe.

☞ A (2) bekezdés d) pontja helyes, hogy felsorolja a tájékoztatás elemeit, de a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) előírását nem veszi át teljes egészében. Az Avtv. 6. § (2) bekezdése a Javaslatban felsoroltakon kívül előírja, hogy az érintettet tájékoztatni kell az adatkezelés **jogalapjáról** és arról is, hogy **kik ismerhetik meg az adatokat.** A Javaslatot ezek szerint tartjuk szükségesnek kiegészíteni.

29. §

Az (1) bekezdés megfogalmazása nem tesz eleget a normavilágosság követelményeinek. Ennek elhárítása érdekében javasoljuk „a vagyonőrzési feladatot ellátó vagy más” mondatrész törlését.

☞ A (2) bekezdésben álláspontunk szerint szükséges lenne rögzíteni, hogy az így el-

helyezett tárgyakért a polgári törvénykönyv (471. §) ruhatári felelősségről szóló szabályai szerint felel a vagyonőri feladatok ellátó.

Kép- és hangfigyelő rendszerek

30. §

Az (1) bekezdésben fontosnak tartjuk tisztázni, hogy a vagyonőr személyes adatok tekintetében **adatkezelő**. Az Avtv. szerint a felhasználás az adatkezelés egyik módja, ezen kívül adatkezelés többek között az adatok gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, stb. A bekezdés szövegében az utolsó „*használhat fel*” kifejezést a „*kezelhet*” kifejezésre javasoljuk cserélni.

☛ A (3) bekezdés szabályozza, hogy „kép-, hang-, valamint kép- és hangfelvételt csak akkor lehet készíteni, ha ahhoz a természetes személy kifejezetten hozzájárul. A hozzájárulás **ráutaló magatartással** is megadható. Igen fontosnak tartjuk azt rögzíteni, hogy az e szakaszban szabályozott megfigyelőrendszer működtetése **a ráutaló magatartással megadott hozzájárulás esetén sem sértheti az emberi méltóságot**. Magától értetődő, hogy a mellékhelyiségekben, próbafülkékben végzett megfigyelés sérti az emberi méltóságot és az ilyen és hasonló helyzeteket mindenképpen el kell kerülni.

A javaslat azonos bekezdése szerint „**a kezelt személyes adatok törlése nem kérhető**” – ez a szabály **súlyosan ellentétes az információs önrendelkezés alkotmányos jogával és az Avtv. rendelkezéseivel**, ezért a mondatrész elhagyását javasoljuk.

☛ A javaslat nem tartalmazza kifejezetten, hogy a vagyonőr egyáltalán nem működtethet rejtett kép-, hang-, valamint kép- és hangfelvételt készítő eszközöket. Az Adatvédelmi Biztos a 2000. december 20-i „*A megfigyelés, adatgyűjtés céljából üzemeltetett képfelvévő, -rögzítő berendezésekkel kapcsolatos*” ajánlásában leszögezte, hogy „*a személyiségi jogok sérelmét jelenti, ha – törvényi felhatalmazás nélkül – rejtetten működ-*

tetnek ilyen berendezéseket.” **Álláspontunk szerint, mivel a rendőrség is csak úgy működtethet megfigyelőrendszereket, hogy „annak jelenléte az állampolgárok számára nyilvánvalóan észlelhető legyen” (a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, továbbiakban Rtv.), így nem indokolt a vagyonőröknek ennél szélesebb jogosítványokat adni.**

☛ A 30. §-ban lenne szükséges szabályozni azt az élethelyzetet, amikor olyan közintézményben, vagy nyilvános magánterületen történik képrögzítéses megfigyelés, amelyet a személyes adataik kezeléséhez hozzájárulni nem szándékoznak is kénytelenek felkeresni, vagy ott megjelenni. **Ilyen-**

A TASZ Álláspont című kiadványának eddig az alábbi számai jelentek meg:

1. Az egészségügyi adatok védelméről
2. A drogszabályok szigorításáról
3. Az egészségügyi törvény betegjogi rendelkezéseiről
4. A büntetőeljárás törvényjavaslatáról
5. A drogszabályok szigorításáról
6. Az egészségügyi törvény módosításáról
7. A személyes adatok védelméről
8. A dajkaterhességről
9. Az Internet szabadságáról
10. Az abortusz-szabályok szigorításáról
11. Az egészségügyi közvetítői eljárásról
12. A nemzeti (drog)stratégiáról
13. A cselekvőképességgel, gondnoksággal összefüggő egyes törvény-módosításokról
14. Az egyházi törvény módosításáról
15. Az egészségügyi törvény módosításáról
16. A pszichiátriai otthonok új szabályairól
17. Az új büntetőeljárás törvény tervezett módosításáról
18. Az egészségügyi törvény tervezett módosításairól
19. A büntető jogszabályok módosításáról
20. A közoktatási törvény adatkezelést érintő módosításáról
21. A jogalkotásról szóló törvényjavaslatról
22. A rasszista beszéd új büntetőjogi szabályairól

31. §

kor lehetővé kellene tenni, hogy az érintettek kérésére a rájuk vonatkozó felvételeket soron kívül töröljék (ld. ombudsmani ajánlás).

Határozott meggyőződésünk, hogy a közbiztonság, a bűnmegelőzés és a bűnüldözés területén a vagyonőröket nem illetheti meg több jogosultság, mint a közhatalmat gyakorló rendőrséget. Az Rtv. szerint „*a Rendőrség által készített kép- és hangfelvételek, illetőleg az abban szereplő személyes adatok csak az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt kezdeményezett eljárás során, valamint körözött személy azonosítása céljából van szükség.*” **Meggyőződésünk, hogy sérti az információs önrendelkezési jogot a folyamatos kép és hangrögzítés, a rögzítésre kizárólag bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, illetve a vagyonőr intézkedése esetén van lehetőség.** A megfigyelő rendszer a kép- és hangrögzítés nélküli megfigyelést szolgáltatja csak és kizárólag a vagyonőr meghosszabbított szemeként funkcionálhat. A kép és hang folyamatos rögzítése egy feltételezett bűnmegelőzési cél érdekében szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az információs önrendelkezési jogot és felveti az Alkotmánybíróság által korábban elutasított készletező jellegű adatkezelés veszélyét. [lásd 15/1991. (IV. 13.) AB határozat]

☛ Az (1) bekezdésben pontatlan az „*alkalmazható*” kifejezés, az adatvédelmi jog az adatkezelés kifejezést ismeri, az Avtv. annak körét határozza meg. A bekezdés utolsó mondatában az „*aránytalan nehézségek*” fogalmát tartjuk szükségesnek pontosabban meghatározni a célhoz kötöttség elvével, illetve az alapjogi korlátozásokra irányadó szükségességi-arányossági mércével összhangban.

☞ Az imént hivatkozott okokból, nem tartjuk indokoltnak a folyamatos képrögzítést, így a (2) bekezdésben foglalt szabályozást is csak a **bűncselekmény vagy szabálysértés észlelésekor rögzített képekre lehet csak vonatkoztatni**. A 3 napos, ill. a 60 napos határidő valószínűleg azt célozza, hogy a bűncselekmény előkészületi cselekményeiről is legyen felvétel. Azonban ilyen logika alapján soha semmilyen felvételt nem lehetne törölni, mivel a bűnözők is ismerik a törvényeket és hetven nappal korábban is felmérhetik a kiszemelt helyszínt. **Álláspontunk szerint a bűncselekmény vagy szabálysértés észlelésekor rögzített felvételeket az eljáró hatóságnak törvényes keretek között haladéktalanul át kell adni, ha vagyoni intézkedés történik, akkor arra az esetre a 31. § (4) bekezdése megfelelő szabályt ad, más esetekben pedig egyáltalán nem kell képeket rögzíteni, így adatvédelmi problémák sem merülhetnek fel.** A (2) bekezdésben szereplő „felhasználás” fogalom helytelen, a megbízó, illetve a vagyoni felvételt nem használhatja fel, legfeljebb to-

vábbíthatja az illetékes hatóságnak, tárolhatja addig, amíg azt az illetékes hatóság jogszerűen át nem veszi. Javasoljuk a felhasználás kifejezésnek az Avtv. fogalmi szerinti módosítását a célhoz kötöttségi elv (Avtv. 5–6. §) fokozott figyelemben tartásával.

☞ Az (5) bekezdésben foglalt jegyzőkönyv részletszabályainak megállapítására a 78. § helyesen a belügyminiszternek ad felhatalmazást. Ebben a körben a 38/2001. ORFK (X. 8.) intézkedés szabályait tartjuk irányadónak. *Itt jegyezzük meg, hogy az ORFK intézkedés a főbb vonalaiban helyes szabályozási elveket sajnos nem jogszabályi szinten jeleníti meg, annak jogszabállyá alakítása lenne szükséges.*

32. §

Az (1) bekezdéshez is a 28. § (2) d) ponthoz fűzött kiegészítéseinket tartjuk szükségesnek megismételni a tájékoztatási kötelezettségek tekintetében.

☞ A (4) bekezdést akként javasoljuk pontosítani, hogy „A belépési adatbázis adatai csak **büntető, illetve szabálysértési eljárás lefolytatása céljából** a megbízó részére, illetőleg bűncselekmény vagy szabálysértés gyanújának észlelése esetén, illetőleg megkezdés alapján a nyomozó hatóságnak, illetőleg **az ügyben eljáró szabálysértési hatóságnak adhatók át**”, nem pedig bármilyen szabálysértési hatóságnak, ahogy ez a Javaslat jelenlegi szövegéből következik.

35. §

A d) pontból sajnos nem derül ki egyértelműen, hogy ki az érintett.

36. §

A megbízó számára hozzáférhető adatok kezelésének jogát nem minden esetben lehet átruházni. Ilyen eset, ha a személyes adat államtitkot vagy szolgálati titkot képez vagy, ha a megbízó azt az Avtv. I/A (3) bekezdése alapján kezeli.

Kiadta a

TASZ

T Á R S A S Á G A S Z A B A D S Á G J O G O K É R T

2005 FEBRUÁRJÁBAN

1114 BUDAPEST,
Eszék utca 8/B. fszt. 2.
Tel./Fax: 209-0046; 279-0755
e-mail: tasz@tasz.hu
<http://www.tasz.hu>
Adószám: 18067109-1-43